

autem non ponitur ab eo, qui attritus bona fide accedit. Ergo etc... — *Ita communiter.* — S. Thom. part. 3. qu. 72. art. 7. — Suarez, — S. Lig. n. 6. et 268. de Eucharistia disserens: *Aliquando (ait) per accidens conferre potest etiam primam gratiam, nempe si quis ignorans se esse in peccato mortali, vel credens habere contritionem, accedit ad Communionem cum sola attritione, tunc de attrito fit contritus.*

4. QUÆR. 3° *An requiratur vel sufficiat attritio, ut Sacramenta vivorum primam gratiam conferant?*

Resp. Affirm. ad utrumque: 1° quidem requiritur, quia prima gratia infundi nequit, nisi per destructionem peccati mortalis; porro peccati mortalis destructio sine eiusdem detestatione, nempe sine contritione vel saltem attritione fieri nequit; 2° sufficit, quia ex dictis Sacramenta vivorum possunt aliquando primam gratiam conferre: hoc autem fieri non posset, si attritio non sufficeret, siquidem peccator ad sacramentum per contritionem perfectam iustificatus semper accederet. — S. Lig. n. 6., etc.

QUÆR. 4° *In quo consistat character Sacramenti?*

Resp. Licet de fide sit, characterem imprimi in Baptismo, Confirmatione et Ordine, non tamen conveniunt Theologi, in quonam præcise consistat. Nobis satis erit scire, ut docet Concilium Trid., *Characterem esse signaculum quoddam spirituale et indelebile, impediens, quin Sacramentum iterari possit* (Sess. 7. can. 9.).

5. — QUÆR. 5° *An peccatum originale deleatur in Baptismo valido quidem, sed informi ob defectum dispositionis in adulto baptizato?*

Resp. Neg., Ratio est, quia nullum peccatum dissolvens ab amicitia Dei condonatur, nisi per reconciliationem cum Deo, id est, per iustificationem. Hoc autem fieri nequit, nisi infundatur prima gratia; sed hæc gratia prima non infunditur, si desunt dispositiones, Ergo. Remoto autem obice sive per contritionem perfectam cum voto Sacramenti (scil. poenitentiae) sive per hoc Sacramentum cum attritione, reviviscit seu cessat suspensio gratiae sacramentalis Baptismi, et delet peccatum originale, ac simul omnia peccata actualia ante Baptismum commissa. Sacramentum vero Poenitentiae delet peccata post Baptismum commissa et peccatum *fictionis*, seu pravae dispositionis, cum qua susceptum est Baptismi Sacramentum, saltem in quantum prava hæc dispositio post Baptismum perseveravit. — Vide *dicenda*, n. 43. q. 2°.

6. QUÆR. 6° *Quales sint effectus gratiae sacramentalis singulis Sacramentis propriae praeter gratiam sanctificantem omnibus communem?*

Resp. 1° *Effectus gratiae Baptismalis* est omnem culpam et culpae poenam remittere, mentem illuminare, concupiscentiam imminuere, et animam ad opera christiana fecundare. Hæc autem gratia habitualis affert baptizato ius obtinendi auxilia, quibus hos effectus assequatur.

2° *Effectus gratiae Confirmationis* est robur ad Fidem, ubi opus fuerit, constanter profitendam, et ad eam data opportunitate propugnandam. Ideoque affert animae ius ad auxilia, quibus id praestet.

3° *Effectus gratiae Eucharistiae* est alere vitam spiritualem, gratiam augere, nauseam rerum mundanarum generare, ad unionem cum Deo attrahere, et ideo affert ius ad gratias, quibus hæc omnia communicantes consequi possint.

4° *Effectus gratiae Poenitentiae* est remittere peccata post baptismum commissa, et conferre vim ad vitanda peccata et ad perseverandum in statu gratiae, et ius ad auxilia his praestandis opportuna.

5° *Effectus gratiae Extremae Unctionis* est tollere peccatorum reliquias, aegrotantis animam alleviare, fiduciam corroborare, morbi incommoda minus molesta reddere (4), tentationibus extremis repellendis robur tribuere, et ius ad auxilia his proportionata conferre.

6° *Effectus gratiae Ordinis* est reddere Christi Ministros sacris ministeriis idoneos, ut hæc debita pietate peragant, et ius conferre ad auxilia his opportuna.

7° *Effectus gratiae Matrimonii* est refrenare inordinatam concupiscentiam, vires tribuere ad onera status coniugalis sustinenda, ad fidem coniugalem servandam, et ad prolem christiane educandam, et ideo ius conferre ad auxilia pro his adimplendis necessaria. — *Communis.*

CAPUT II.

DE MATERIA ET FORMA SACRAMENTORUM

I. *De natura et unione materiae et formae.*

7. DEFINITIONES. Materia est res sensibilis ad rationem sacramenti per formam determinanda. Hinc materia est id, quod in Sacramento est magis indifferens, et minus perfectam significationem habet; adeoque per aliud determinari ad significandum debet.

Materia duplex est: alia remota, et alia proxima. Prior est ipsa res sensibilis, quae in Sacramento adhibetur, seu res circa quam actio sacramentalis exercetur. Posterior est ipsamet applicatio seu usus materiae remotae in actione sacramentali.

Forma vero est pars Sacramenti, quae determinat materiam ad sacramentum efficiendum, et quae ordinarie consistit in verbis a Ministro prolatis.

(4) Addi potest, immo et debet alius effectus huius sacramenti proprius, scilicet in pristinam sanitatem restitutio.

8. Principia. — I. Materia et forma omnino sunt necessariae ad Sacramenti validitatem; idcirco, alterutra deficiente, Sacramenta confici nequeunt. Ratio est, quia Sacramentum confici nequit, nisi eo modo, quo instituit Christus, qui solus est auctor Sacramentorum. De fide est. Constat insuper ex dogmaticis definitionibus, praesertim ex Concilio Florentino in *Decreto Unionis*, etc.

II. In conficiendo Sacramento extra casum necessitatis materia et forma adhiberi debet moraliter, prouti haberi queat (1), certa. Ratio est, quia nisi urget necessitas, non licet uti probabilitate, quae periculum invaliditatis non removet.

III. Materia et forma uniri seu applicari debent ab eodem Ministro et erga idem subiectum. Ratio est, quia si unus materiam, et alter formam poneret, verba formae non verificarentur; Minister enim qui v. gr. diceret: *Ego te baptizo*, dum alter effunderet aquam, falsum proferret, siquidem ipse non baptizaret.

IV. (2). Ut sacramentum sit validum, debet inter materiam et formam, v. gr. inter effusionem aquae, et pronuntiationem verborum, tanta esse coniunctio, ut secundum moralem hominum aestimationem, spectata natura cuiuscumque sacramenti, una alteram afficiat, hoc est, ut verba censeantur cadere in talem rem, et cum ea unum totale signum constituere. S. Alph. (lib. 6. n. 8.) cum Busembaum.

Exinde 1° In Baptismo, Confirmatione, unctione, et Ordine, requiritur talis coniunctio, ut dum minister verba pronunciat, moraliter censeatur etiam lavare, etc. Busemb. ibid. (3).

(1) Huc spectat prima e propositionibus proscriptis ab Innoc. XI.: *Non est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione baptismi, Ordinis sacerdotalis, aut episcopalis.*

Scite autem A. addit, quae haberi queat; nam ubi agitur v. gr. de dispositione necessaria ad sacramentum poenitentiae, fere de ea vix haberi aliud, quam prudens quoddam ac probabile iudicium potest.

(2) Supplentur ea, quae Gury in titulo paragraphi promittere videtur, sed reipsa omisit.

(3) Explicatur Lugo (*De Sacram.* disp. 2. n. 99.), quomodo in Sacerdotis ordinatione moralis coniunctio habeatur inter formam, et primam impositionem manuum, quae fit nullam proferendo formam sic de hac re disserit: *Non ita distat manus impositio a formae prolatione, quae postea subsequitur, ut non censeantur habere propinquitatem moralem sufficientem; neque enim debet esse coexistentia physica, ut constat in Diaconis, quibus dicitur forma omnibus simul, et postea successive tangunt librum; quare si ordinarentur simul centum Diaconi, procul dubio esset magna distantia physica inter prolationem formae et contactum libri respectu ultimi; sed tamen est sufficiens praesentia mora-*

2° In Poenitentia absolutio satis diu potest differri, sicut in iudiciis sententia post examen causae. Busemb. ibid. (4).

lis, quia eadem actio moraliter continuatur absque interruptione morali. Sic etiam postquam imponuntur manus Sacerdotibus, usque ad illa verba. Accipe potestatem etc., eadem actio moralis continuatur, uniendo illos, et praeparando, ut magis congrue recipiant gratiam Sancti Spiritus. Postea vero explicatur magis materia et apponitur alia pars eiusdem materiae simul cum forma: quare distantia illa, quaecumque illa sit, non tam est inter materiam et formam, quam inter partem et partem materiae, quas certe non oportet sibi coexistere physice... Quare cum de creando Sacerdote agitur, tota illa actio, qua illi insignia, vestes, instrumenta, et alia solemniter dantur, censentur esse una et eadem actio, sicut coronatio Pontificis vel Regis longo tempore protrahitur, et in plures actiones divisa, variisque solemnitatibus interrupta, eadem tamen actio reputatur.

(4) Addit hoc loco S. Alphonsus (lib. 6. n. 9.): *In hoc Sacramento talis distantia non tanta esse debet, quanta fit in iudicio forensi.* Quae verba, si mere indicarent, necessarium non esse, ut absolutio tandiu differatur, quantum differri interdum solent sententiae iudicum in causa forensi, communissimam et certam doctrinam exprimerent. At enim S. Doctor subdit: *Dicit autem Croix* lib. 6. n. 8. *cum Tamburini, quod valide absolvitur poenitens post horam a confessione.* Ex quibus quasi colligeres, ex mente S. Doctoris non servari debitam inter materiam ac formam coniunctionem, si dilatio intercedat, qualis in iudicio forensi interdum accidit. Et cum hic agatur de ea coniunctione inter duas illas sacramenti partes, quae ad validitatem pertinent, gravis profecto momenti res est...

Discrete igitur intelligenda sunt S. Doctoris verba. Nam alioquin communissima omnium DD. sententia est, quam sic exprimit Reiffenstuel (Tr. 4. dist. 1. q. 2. n. 29.): *In Sacramento Poenitentiae multo maior distantia admitti potest inter accusationem poenitentis et absolutionem sacerdotis; siquidem hoc sacramentum peragitur per modum iudicii: in iudicio autem accusatio praesupponitur absolutioni, nec requiritur, ut sententia iudicis cum accusatione ipsius rei sit tempore coniuncta.* Qua quidem ratione dum DD. universi utuntur, nempe quod hoc sacramentum peragitur per modum iudicii, reperire tamen non est ullum vestigium illius limitationis, quam S. Alphonsus insinuat. Imo Salmanticenses (Tr. 1. cap. 4. n. 20. et 28.) concedunt, quin et contendunt, servari apte coniunctionem seu coexistentiam moralem, si confessus una die absolvatur altera die. Conineck vero (Ad q. 60. art. 6. n. 41.) scribit: *In Confessione posset absolutio satis diu differri; sicut in iudicio absolutio aut condemnatio solet saepe diu sequi causae examen.* Et Henriquez (lib. 1. cap. 9. n. 11.): *In Sacramento Poenitentiae, quia iudicium est, satis dicitur praesens materia, quae est actus humanus, quamvis confessio peccatorum praecedat multis diebus ante formam.* Quocirca Roncaglia lectorem remittit ad ea, quae de differenda poenitentibus absolutione communiter a DD. traduntur. Sic enim ille (Tr. 16. c. 3. q. 2. resp. 2.): *Quia vero Poenitentia instituta est per modum iudicii, in quo non est necesse, sententiam esse omnino simul cum confessione criminis, hinc est, absolutionem differri posse post auditam confessionem, ut suo loco dicitur.* Et reipsa quaecumque demum dilationem

3° In matrimonio unius consensus potest alterius consensum tamdiu sequi, quamdiu hic moraliter *permanere censetur, sicut in aliis contractibus*. Busemb. *ibid.*

II. De mutatione materiae et formae.

9. — Duplex datur mutatio tum in materia tum in forma scilicet *substantialis et accidentalis*.

Mutatio substantialis erit in materia, si iuxta hominum usum et aestinationem haec eadem dici non possit, ac ea quae a Christo determinata est; in forma vero, si sensus verborum a Christo intentus in alium mutetur. Mutatio autem accidentalis dicitur, quae versatur tantum circa rei qualitates, aut quae verborum sensum non mutat. — S. Lig. n. 11.

10. **Principia.** — I. Omnis mutatio *substantialis* in materia et forma Sacramenti invalidat Sacramentum, quia non est amplius ritus a Christo institutus; et si voluntaria sit, peccatum grave constituit, quia auctori ritus gravem infert iniuriam.

II. Nulla mutatio *accidental* in materia et forma Sacramentum invalidat; peccatum tamen grave aut leve inducit, prout est, vel non est notabilis.

Forma Sacramentorum mutari potest multis modis, scilicet, subtractione syllabae vel verborum, additione, variatione idiomatis aut vocum, transpositione verborum, corruptione eorundem, v. gr. litteras mutando, et interruptione. Haec sequentibus versiculis exhibentur:

Nil formae demas, nil ponas, nil variabis;
Transmutare cave, corrumpere verba, morari.

Mutatio autem multo facilius erit substantialis in principio quam in fine verborum, quia facilius pro audientibus sensus mutabitur, v. gr. in nomine *matris* pro *patris*. In praxi praesertim a praecipitatione caveas.

absolutionis fingas, satis semper coniunctae binae Sacramenti partes censendae erunt, quoties moraliter intelligatur illud unum iudicium peragi. Ita bene Suarez (In 3. part. tom. 3. disp. 2. sect. 2.): *In eo sacramento sufficit ea simultas, quae moraliter satis sit, ut idem iudicium peragi et per sententiam confirmari intelligatur.*

Illud vero, quod ex Tamburini refert

Croix (lib. 6. p. 1. n. 8.), nihil est. Tamburini enim (*De Sacr.* lib. 1. c. 1. §. 1. n. 6.) mere vult indicare discrimen, quod circa coniunctionem materiae et formae habetur, si de Sacramento Poenitentiae agatur, et de Extrema Unctione. Duobus scilicet casibus propositis, dicit intercedendum unius horae nihil obstare in Sacramento Poenitentiae, obstare autem, si de Extrema Unctione agatur.

III. De iteratione Sacramentorum in dubio de valida applicatione materiae et formae.

11. — Triplex regula statuenda est:

I. Sacramenta iterari *possunt*, quoties datur dubium prudens de ipsorum valore. Ratio est, quia si forte Sacramentum non valeret, qui ad illud suscipiendum accedunt, eius fructu privarentur. Quod vero timor prudens tanti incommodi ratio sufficiens sit cur Sacramentum iteretur, patet ex notissimo axioma: *Sacramenta propter homines.*

II. Sacramenta generatim iterari *non possunt* sine peccato gravi, quando non adsit dubium prudens de eorum valore. Ratio est, quia sine causa iterarentur, atque adeo gravis iniuria illis irrogaretur.

III. Sacramenta repeti *debent*, quoties exorto prudenti dubio de eorum valore id postulant charitas, iustitia et religio, quoties nempe nullitas Sacramenti, si forte adesset, in damnum proximi et aliquando in contemptum vel irreverentiam Religionis cederet. Sed conditionate tantum tunc repetenda sunt, ut reverentiae Sacramenti consulatur. — Voit. n. 29. et seq. — Vide S. Lig. n. 27. et seq.

12. **Resolves.** — 1° Facilius iteranda sunt Sacramenta magis necessaria, et quae semel tantum conferuntur, scilicet Baptismus et Ordo, etiamsi pro valore sacramenti militet multo maior probabilitas contra rationes dubie aut tenuiter probabiles in oppositum. — *Ita communiter.*

2° Repetenda est absolutio cum poenitente peccati mortalis reo, si prudenter dubitetur de prolatione debitae formae. Si autem poenitens non sit in statu peccati mortalis (5), formam repetere necesse non erit, cum ei Communio permitti etiam sine absolutione possit.

3° Minister qui leviter dubitat, nescitque, cur timeat, aut solum non recordatur reflexe, se verba formae pronuntiasse, mortaliter *per se* peccat, si formam iteret, aut etiam verbum unum ter aut quater repetat. Ratio est, quia mutat formam, inducitque novum ritum circa actionem omnium gravissimam. Insuper Christum, quem repraesentat, ridicule loquentem exhibet. In praxi tamen scrupulosi, qui formam repetunt, plerumque a peccato mortali, imo saepe etiam a veniali excusantur, quia nimis agitati scrupulis, ex perplexitate, vel sine advertentia, ita stulte agunt. — Ita Voit, n. 27. — Elbel, n. 14. — Gobat, tract. 3. n. 94., etc.

(5) Melius forte dixeris: *Si poenitens non attulerit materiam necessariam*: nam contingere utique potest, ut quispiam sit in statu gratiae, et tamen materiam habeat necessario clavibus subiiciendam,

v. gr. gravem culpam in praecedenti confessione omissam ex oblivione quae tunc remissa equidem indirecte fuerat, sed nihilominus absolutione adhuc indiget.

4° Si in Missa post consecrationem dubium tibi oriatur de formae debita prolotione, vel de totali omissione, nihil repetere debes, nec potes, cum alias haec omittre non soleas: iudicandum enim est ex communiter contingentibus, nisi tamen valde probabiliter dubites, ut loquitur Rubrica. — Vide S. Lig. n. 224.

CAPUT III.

DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

Minister Sacramentorum est ille, qui nomine Christi, cuius vices gerit, actionem sacramentalem peragit.

Agendum 1° de requisitis in Ministro ad Sacramenta conferenda; 2° de officio Ministri in Sacramentorum administratione.

ARTICULUS — I. DE REQUISITIS AD SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONEM SEU DE ATTENTIONE, INTENTIONE, FIDE ET PROBITATE MINISTRI.

§. I. De attentione ministri.

13. — DEFINITIO. Attentione est applicatio mentis ad ea, quae peraguntur, seu est actus intellectus, quo homo considerat id quod agit.

DIVISIO. Attentione duplex distinguitur: alia *interna*, quae consistit in advertentia ipsa mentis ad id quod agitur; alia *externa*, quae excludit omnem actionem cum attentione interna physice impossibilem. — Vide dicta Tom. 1. nn. 344. 4041.

Principia. — I. Ad validitatem collationis Sacramentorum non requiritur alia attentione nisi quae in omni actu vere humano invenitur. Possunt igitur valide ministrari Sacramenta etiam a Ministro distracto, seu de aliis negotiis simul cogitante. Ratio est, quia ut actus sit et censeatur humanus, non actualis attentione, sed processio ipsius ab actu rationalis voluntatis inspicitur. Insuper attentione saepe a voluntate hominis non pendet; Christus autem conditionem aliquando impossibilem in Ministro Sacramentorum requirere non potuit. — Ita S. Lig. n. 11., et alii communiter.

II. Ad licitam collationem Sacramentorum requiritur attentione, ut absit omnis voluntaria distractio. Ratio est, quia reverentia Sacramento debita exigit, ut diligenter tractetur, errandique vitetur periculum. Voluntaria tamen distractio iuxta communem Theologorum sententiam ordinarie peccatum veniale non excedit, nisi periculo graviter in forma errandi quis se exponat. — S. Lig. *ibid.*

Excipiunt *probabiliter*, et *communiter* Eucharistiam, in cuius confectio omnem voluntariam distractionem ob maximam Sacramenti dignitatem peccatum mortale reputant. — S. Lig. *ibid.* — Negant tamen non *improbabiliter* Lacroix, lib. 6. part. 2. n. 443. — Mazzotta et alii.

§. II. De intentione Ministri.

14. — DEFINITIO. Intentio est actus voluntatis in aliquem finem tendentis, vel actus voluntatis, quo quis intendit aliquid agere aut omittre.

DIVISIO. Multiplex est, scilicet 1° *actualis*, *virtualis*, *habitualis*, et *interpretativa*; 2° *interna* seu *vera*, vel *externa* quae solum actum externum respicit; 3° *determinata*, vel *indeterminata* seu in confuso; 4° *absoluta*, vel *conditionata*. Recole definitiones passim datas, v. gr. Tract. *de Act. hum.* ubi de voluntario, tom. 1. n. 5.

Principia. — I. Ad validitatem Sacramenti requiritur in Ministro voluntas aliqua *vera* et *seria* saltem faciendi id, quod facit Ecclesia. — Constat ex *Conc. Trid.* sess. 7. can. 11.

II. Non requiritur tamen intentio *actualis*, sed sufficit *virtualis*. Ratio est, quia intentio actualis, etsi optima et desideranda, est interdum moraliter impossibilis; virtualis vero satis influit in actionem Ministri, ut haec vere humana et deliberata dici possit. — Ita omnes.

III. Non sufficit intentio *habitualis*, nec *interpretativa*. Ratio est, quia ad actum humanum requiritur voluntas aliqua, vi cuius actus ponatur. Iam vero nec intentio *habitualis*, nec *interpretativa* est huiusmodi: non 1^a, quia nec actu a voluntate elicitur, nec quamvis aliquando elicitur, in aliquo effectu vel in serie actionum perdurat; non 2^a, quia nec actu elicitur, nec unquam actu elicitur fuit, sed tantum eliceretur, si de re agenda mens cogitaret. — S. Lig. n. 16.

15. Quaesita. — QUÆR. 1° An requiratur intentio interna?

Resp. *Affirm.* quia si Minister solum intenderet actum externum, non haberet veram intentionem faciendi quod facit Ecclesia (1). Ecclesia enim intendit ponere ritum sacramentalem: hoc autem non intendit, qui solum ritum externum facere proponit (2). — S. Lig. n. 20.

(1) Hoc enimvero negare alius forte poterit; quippe et Ecclesia nihil aliud facit, nisi quod ritum ponit externum, prouti Christus Dominus adhiberi iussit.

(2) Neque tamen requiritur, ut minister explicite intendat facere ritum sacramentalem; secus enim si quis aut ignoret aut non credat, per eam actionem ritum perfici sacramentalem, uti v. gr. non credunt protestantes, per consensum matrimoniale sacramentum effici, non conferret sacramentum valide; quod falsum est. Satis ergo esse debet, ut minister confuse facere velit, quod faciunt Christiani.

Propositio autem damnata, quae subiicitur, forte in rem non quadrat. In hac enim non de mero intentionis requisitae defectu agitur, sed de intentione contraria.

(*) Conferenda de hac re responsio C. s. O. 18. Dec. 1872. Propositum fuerat, quod « in quibusdam locis nonnulli haeretici baptizant cum debita materia et forma simul applicatis, sed expresse monent baptizandos, ne credant, baptismum habere ullum effectum in animam; dicunt enim ipsum esse signum mere externum aggregationis illorum sectae et rident fidem catholicorum de effectibus baptismi quam